

GİRİŞ

Türk Hukuku'nda kolluğun görev ve yetkilerinin tartışılması özellikle 2000'den sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bu yöndeki başvuruların artması ile yoğun biçimde tartışılmaktadır. kolluğun yetkilerinin özel bir görünüş biçimi olan silah kullanma yetkisi de tartışmalarda kendine yer edinmiştir.

Kolluğun silah kullanması neticesinde gerek ulusal gerek uluslar arası mahkemelere intikal eden davalar ve bunlar neticesinde verilen kararlarla birlikte bu mevzu önemini korumaya devam etmektedir.

Tabii ki bu bahsin felsefeye taalluk eden bir kısmı da mevcuttur. Çalışmanın vasfı gereği bu bahsi merkeze almaktan imtina edilmiştir. Ancak kısaca da olsa şu meseleye temas edilmeden geçilmeyecektir: Devlet, vatandaşları üzerinde kolluk faaliyetinde bulunma (gerekince zor kullanma) yetkisini nereden almaktadır? Bu soru hukuk çerçevesinde çözümlenmesi basit bir soru olarak gözükebilir. Nitekim “normlar hiyerarşisi” formülüyle bilinen saf hukuk kuramına göre, bir hukuk kuralı ahlakî bir değerlendirmeden bağımsız olarak (temel normda/anayasada belirtilen) bir usûle göre çıkarılan kurallar hukuken geçerlidir.¹ Dolayısı ile kolluk faaliyetinde bulunma yetkisi de anayasada belirtilen usûle göre bir hukukî kuralla düzenlenirse tabii ki devletin böyle bir yetkisi olacaktır.

Ancak felsefî düzlemde yapılacak bir soruşturma için bu tatmin edici bir cevap değildir. Tabii ki hukukun uygulanan bir disiplin olması bakımından zikredilen görüş elverişli bir görüştür. Ancak, devlet mekanizması ve hukuk –tanrı gibi kıymeti kendinden menkul varlıklar olarak kabul eden görüşlerin mevcudiyetine rağmen- temel kavramlar olarak incelenememekte belirli bir felsefî analize tabi tutulmak ihtiyacı doğurmaktadırlar. Zira “Devlet meşruiyeti kendinden menkul bir varlıktır.” veya “Anayasada belirtilen usûle göre çıkarılan kurallar meşrudur.”

---

¹ Hans Kelsen, **Saf Hukuk Kuramı**, Çev. Ertuğrul Uzun, İstanbul, Nora Kitap, 2016, s.68.

önergeleri doğru olabilirler ancak söz konusu kavramlar belirtilen vasıfları taşımak zorunda olmadıkları için “*sentetik yargılardır*”.²

Devletin zor kullanma yetkisinin meşruiyetini izah için, yirminci yüzyılda dünyanın geçirdiği değişim ve dönüşümün temel mottosu olan “*rasyonelleşme*” ve dünyanın “*büyüsünün bozulması*” kavramlarını -tespit edebildiğimiz kadarıyla ilk kez kullanan- Weber’in görüşlerine temas ile iktifa edilecektir. Zira anarşist görüşleri veya devletin şiddet kullanabilirliği açısından olabildiğince sınırlandırılması gerektiğini vurgulayan liberal görüşleri serdetmek çalışmanın amacının aşılmasına sebebiyet verecektir.

Weber modern devletin meşruiyetinden ziyade kullandığı araçlar üzerinden bir analiz yapar devletin tanımlanmasının ancak araçları açısından mümkün olduğunu bu araçların da fiziksel güç ve şiddet kullanımını olduğunu belirtir.³ Aslında idare hukukunda kolluk faaliyeti diye zikrettiğimiz müessese Weber tarafından şiddet kullanımı olarak tanımlanır ve tekeli devlete teslim edilir.⁴

Weber’in yaptığı bir durum tespiti olmakla birlikte Norbert Elias, devletin şiddet kullanma tekelinin çift yönlülüğüne vurgu yapar ve tıpkı atomun parçalanmasının hem insanlığın hizmetine sunulabilecek bir enerji kaynağı oluşu hem de ölümcül bir silaha dönüşebilmesi gibi bu çift yön arasında denge kurulması gerektiğini vurgular.⁵

Weber’in tespitinden hareketle modern devletin organik bir teberrüzü olarak kolluk faaliyetinin devlet eliyle yapılması ve bunun doğal neticesi olarak idare başlığı altında incelenmesi oldukça tabii görünmektedir. Ceza hukukuna konu olan kısmını da Elias’ın çift yönlülük vurgusundan menfi yönün varlığı ile izah isabetli olacaktır.

---

² Bize kavramlar hakkında değil dünya hakkında deney ve gözlem marifetiyle doğrulanıp/yanlışlanabilecek bilgiler veren önergeler sentetik önergelerdir. Kant’ın “analitik, sentetik yargılar” ayrımı hakkında tafsilatlı bilgi için bkz. Ş. Teoman Durallı, **Aklın Anatomisi: Salt Aklın Eleştirisinin Teşrihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2010, s.165 vd.

³ Max Weber, **Sosyoloji Yazıları**, Çev. Taha Parla, İstanbul, 6.bs., İletişim Yayınları, 2004, s.132.

⁴ Weber, **Sosyoloji Yazıları**, s.132.

⁵ Norbert Elias, “**Şiddet ve Medeniyet: Fiziki Şiddet Üzerindeki Devletin Tekeli ve Bunun İhlali**”, Sivil Toplum ve Devlet: Avrupa’da Yeni Yaklaşım, der. John Keane, çev. E. Akın ve diğerleri, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1993, s. 199.

Çalışmada temel olarak uygulama alanı dikkate alındığı için felsefe bahsine bu kadar temasla yetinilecektir.⁶

Çalışmada kavram çerçevesi çizilmeye çalışılmış doktrindeki tartışmalarla ve mahkeme kararları ile birlikte konunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu(PVSK) temel mevzuat olarak incelenmiştir.

Çalışmada kolluğun silah kullanma uygulaması özellikle kolluğun bir parçası olan polis üzerinden incemiş ve sonuç kısmında da görüş ve eleştiriler belirtilmiştir.

I. GENEL OLARAK TÜRK HUKUKUNDA KOLLUĞUN GÖREV VE YETKİLERİ

Türk Hukuku'nda idarenin temel iki görevi vardır: Kolluk faaliyetleri ve kamu hizmetleri. Devletin vazifesinin tanımlanması bakımından, bu iki görevi vatandaşlarına karşı sorumluluğu olarak da değerlendirmek mümkündür. Temel olarak denilebilir ki kamu hizmetleri vatandaşların sair ihtiyacını karşılamayı amaçlarken, kolluk faaliyetinin amacı kamu güvenliğini tesis etmektir.

A. İdare Hukuku'nda Kolluğun Yeri

İlk olarak kamu makam veya organları bakımından kişi hak ve özgürlüklerine müdahale bakımından aslolanın yetkisizlik olduğu belirtilmelidir⁷. Devletin kamu sağlığını koruma, esenliği tesis etme gibi temel vazifelerinden biri de kamu güvenliğini sağlamaktır. Devlet bu vazifeyi

---

⁶ Kolluk faaliyetinden daha geniş bir biçimde genel olarak hukuka itaat yükümlülüğünün felsefi temelleri üzerine tafsilatlı bilgi için bkz. Sercan Gürler, **Hukuka İtaat Yükümlülüğü ve Sınırları**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2011.

⁷ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilimdalı tarafından hazırlanan Kısa Ders Notları, Haz: Araş. Gör. Fethiye Nur Akkaya (**Çevrimiçi**), <http://hukuk.istanbul.edu.tr/idarehukuku/wp-content/uploads/2014/11/Teskilat-Ders-Notlari.pdf>, 26 Ocak 2017.

kolluk marifetiyle görür.⁸ İdarenin bir faaliyet türü ve bir devlet görevlisi grubu olarak kolluk da bu aslolarak yetkisizlik durumundan berî değildir. Anayasa m. 123/1'de belirtildiği gibi *“İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.”* Yani bu düzenleme gereği kolluğun da temel hak ve hürriyetlere müdahale edileceği istisnai durumlar ve bu durumda ne şekilde müdahale edebileceği kanunla belirlenir.

Her ne kadar kolluk, hem bir idarî etkinliği hem de bu etkinliği yürüten görevlileri anlatmak için kullanılsa da⁹; kolluk, kamu düzenini sağlamaya yönelik bir kamu hizmeti faaliyetidir.¹⁰ Her ne kadar ceza hukuku bağlamında inceleme konusu yapılmış olsa da gerek ilgili düzenlemelerin yapıldığı alan gerekse uygulama sahası bakımından kolluk idare hukuku başlığı altında imiş gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Aslında kolluğun statüsü gereği ceza hukuku ile idare hukukunun kesişim noktasında yer aldığı kabulü daha isabetli olacaktır. Bu kesişim noktasında bulunması da kolluğun incelenmesine ilişkin birtakım problemler meydana getirmektedir. Teşkilat ve personel bakımından adli-idarî ayrımına gidilmemekle birlikte adli kolluk idarî kolluk şeklinde bir ayrım söz konusudur.¹¹ Farklı rejimlere tabi olmaları nedeniyle bu ayrımın yapılması zarureti bulunmakla birlikte iç içe bulunmaları hasebiyle bu ayrımın yapılması zorlaşmaktadır.¹²

Adli kolluk-idarî kolluk arasında yapılan ayırmda idarî kolluğun amacının önleyici kolluk olduğunu savunan görüşler¹³ mevcut olmakla birlikte, kolluğun önleyici veya cezalandırıcı diye bir ayrımı kabul etmeyip suçun işlenmesine kadar idarî kolluk vazifesini suç işlendikten sonra adli kolluk vasfını kazanacağına dair görüşler¹⁴ de mevcuttur.¹⁵

---

⁸ Nur Centel, Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2011, s. 119

⁹ İsmet Giritli, Pertev Bilgen, Tayfun Akgüner, Kahraman Berk, **İdare Hukuku**, İstanbul, Der Yayınları, 2015, s.1447, Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, **İdare Hukuku Genel Esaslar**, C.I, Turhan Kitabevi, 8.bs., s. 645-646.

¹⁰ Giritli v.d., **İdare Hukuku**, s.1447, Kemal Gözler, **İdare Hukuku**, C.II, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s.417.

¹¹ Gözler, **İdare Hukuku**, C.II, s.423.

¹² Gözübüyük, Tan, **İdare Hukuku Genel Esaslar**, C.I, s.652, Kolluğun idari nitelikteki önleme görevi ile adli görevinin birbirinden ayrılması gerekliliği hususunda bkz. Centel, Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s.124.

¹³ Giritli v.d., **İdare Hukuku**, s.1148.

¹⁴ Gözübüyük, Tan, **İdare Hukuku Genel Esaslar**, C.I, s.652.

Kolluk denilince anlaşılması gereken, polis ve jandarmadan oluşan genel kolluk ile köy korucuları, gümrük kolluğu, orman kolluğu ve sahil güvenlik gibi özel kolluktur.¹⁶

B. Kolluğun Görev ve Yetkileri

Kolluk ve bunun bir alt küsmesi olarak polis, devletin zor kullanma gücünü temsil eder ve bu nedenle görevlerini yerine getirmesi sırasında zor kullanması işin doğasındandır.¹⁷ Zor kullanma gibi bir yetkiyi ihlal etme ihtimali bulunan haklarla birlikte akla hemen bu yetkinin sınırlandırılması sorununu getirir. Buradan hareketle denebilir ki kolluğun yalnızca yetkileri değil; yetkilerinin sınırlandırılması da kanunla takdir edilmelidir.¹⁸ Zira kanunun verdiği görevin icabı kamu görevlisine bir yetki verilir ve bu yetki ile doğru orantılı olarak kamu görevlisinin sorumluluğu gündeme gelecektir.¹⁹ Tabiatı itibariyle zor kullanmayı ihtiva eden kolluk faaliyetinin zor kullanma yetkisinin ve bu yetkinin sınırlandırılmasının kanun marifetiyle yapılması demokratik toplum düzeni, hukuk devleti ve ölçülülük ilkesinin zaruri bir neticesidir.²⁰

II. TÜRK HUKUKUNDA KOLLUĞUN ZOR VE SİLAH KULLANMA YETKİSİ

Kolluk faaliyetinin amacının güvenliği korumak ve güvenlik hali bozulursa tesis etmek olması hasebiyle akla ilk olarak güvenliği ihlal eden durumlar gelmektedir. Güvenliği ihlal eden durumları bertaraf etmek için de şüphesiz ki gerektiği durumda zor ve silah kullanımı gündeme

---

¹⁵ Çeşitli ayırım kriterlerinin karşılıklı olarak incelemesi için bkz. Gözler, **İdare Hukuku**, C.II, s. 424 vd.

¹⁶ Yener Ünver, Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s. 206.

¹⁷ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Ankara, Seçkin, 2005, s.293.

¹⁸ Tuba Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s.80'den naklen Onar, **Umumi Esaslar**, s. 1498: "Yalnızca yetki değil; yetkinin sınırları da kanunla belirlenmelidir."

¹⁹ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, SeçkinYayınevi, 2008, s.291

²⁰ Yücel Oğurlu, **Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2002, s.69.

gelebilecektir. Tabiatı gereği zor kullanmayı ihtiva eden bir faaliyet olarak kolluk²¹ ve çalışma özelinde polis yetkisinin asıl dayanak noktası AY m.17'dir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik: 7.5.2004-5170/3 md.)Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili mercîin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”

A. Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Silah ve Zor Kullanma

PVSK'daki zor ve silah kullanımına ilişkin düzenlemenin varlığı genel hükümler bağlamında hukuka uygunluk sebeplerinden kanunun hükmü ve amirin emrini gündeme getirmektedir.²² Bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı halinde fiil, ceza hukuku anlamında suç teşkil etmesi bakımından tipiklik unsurunu sağlamasına rağmen hukuka aykırı değildir.²³ Fiil hukuka aykırı olmadığı için de bir haksızlığın varlığından söz edilemez. Bu durumda bu fiile karşı herhangi bir yaptırımda bulunulması mümkün değildir.²⁴

²¹Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.295.

²² TCK m.24 *Kanunun Hükmü ve Amirin Emri* başlığı ile: “(1)Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. (2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.” şeklinde düzenlenmiştir.

²³ Kusurluluğu etkileyen haller, şahsi cezasızlık sebepleri, cezayı kaldıran şahsi sebepler, objektif cezalandırılabilme şartları ve kovuşturma şartları ile hukuka uygunluk sebepleri arasındaki fark incelemesi için bkz. Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin, 2013, s.258.

²⁴ Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 258.

TCK m.24'te geçen kanun ifadesini geniş şekilde yorumlayarak yazılı hukuk kuralı şeklinde anlamak gerekmektedir.²⁵ Bu bağlamda sadece ceza kanunları değil, bütün kanunların ilgili maddeleri, usulüne uygun çıkarılmış tüzük ve yönetmelikler de bu bağlamda değerlendirilmelidir.²⁶

Kanunlarda belirtilen her hukuka uygunluk nedeni belirtilen sınırlar içinde kalmak koşuluyla kişiye başkasının hukuki alanına müdahale hakkı verir. Sınır aşılmadıkça bu müdahale hukuka uygun olacağından, muhatap buna katlanmak zorundadır.²⁷

Burada sınır aşılmasından kasıt, temel hak ve özgürlüklerin kanunda veya anayasada belirtilen usüllere göre sınırlandırılması yani yetkinin ölçülü olarak kullanılmasıdır. Bu da kamu düzeninin korunması amacı ile birey hak ve özgürlükleri arasında bir denge gözetilmesi anlamına gelir.²⁸

Kanun hükmü gereği silah kullanılması gerektiği durumlarda aynı yönde amirin emrinin de bulunması söz konusu olabilir ki bu durumlarda ayrıma gitmek gereklidir. Özellikle sorumluluğun tayininde amirin emrinin söz konusu olması halinde amirin sorumluluğu da söz konusu olacaktır.²⁹

Burada hukuka uygunluktan bahsedebilmek için failin eyleminin kanun hükmüne uygun olması ve sınırın aşılması ve ancak kanunun

---

²⁵ Kayıhan İçel v.d. ,**Suç Teorisi**, İstanbul, Sebat Yayıncılık ,1999, s.126. ; Koca, Üzülmez, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 261-262; Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin, Ankara, 2009, s.260; Muhammed Demirel, **Amirin Emri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s.33.

²⁶ TCK 24/1 uyarınca yalnızca kanunların değerlendirilmesi gerektiği, tüzük ve yönetmeliklerin TCK 26/1 kapsamında hakkın kullanılması olarak değerlendirilmesi gerektiğine dair görüş için bkz. Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.406.

²⁷ Koca, Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 259.

²⁸ Oğurlu, **Ölçülülük İlkesi**, s. 70

²⁹ "Kolluk görevlisi, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Bu hüküm dikkate alındığında kolluk görevlisinin zor kullanma yetkisini kullanması için amiri konumunda bulunan herhangi bir kimseden bu yönde bir emir almasına gerek yoktur. Zira bu konuda kolluk görevlisine kanun hükmüyle doğrudan bir yetki verilmiş olup kolluk görevlisinin işleyeceği fiilin kaynağı bizzat kanunun kendisidir. PVSK m.16 kapsamında bütün şartların gerçekleşmesi ile kolluk görevlisine ateş etmesi yönünde amir tarafından bir emir verilmesi durumunda artık kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeninden değil, amirin emrinin yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeninden bahsedilecektir." Demirel, **Amirin Emri**, s. 36.

yetkili kıldığı kimsenin eylemde bulunması gerekir. Aksi takdirde meydana gelen netice suç teşkil edecektir.³⁰

B. Bir Yetki Olarak Silah ve Zor Kullanma

Anayasa m.17/4'te kolluğun ve çalışma özelinde polisin zor kullanma yetkisinin temel hali düzenlenmiş olmakla birlikte, Türk hukuk mevzuatında bütün kolluk görevlilerini kapsayacak şekilde zor kullanma yetkisi düzenlemesi yapan genel bir kanun bulunmamaktadır. Bu bağlamda sadece kolluk görevlilerinin zor kullanma yetkilerini ayrı ayrı düzenleyen ilgili kanun maddeleri vardır. Çalışmanın mahiyeti gereği PVSK m.16'da *Zor ve Silah Kullanma* başlığı ile düzenlenen madde incelenmelidir. Bu maddeye göre;

“Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırıkmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurulur, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

---

³⁰ İçel v.d. , **Suç Teorisi**, s.127

b) *Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,*

c) *Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.*

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.”

Bu düzenleme ışığında kolluğun silah kullanma yetkisinin üç durumda söz konusu olacağı söylenebilir. Buna göre kolluk meşru savunma kapsamında, zor kullanma yetkisi kapsamında ve yakalama yetkisi bağlamında silah kullanabilecektir.³¹ Bir başka görüş ise Türk hukukunda, kolluk görevlileri görevlerini yerine getirirken direnişle karşılaşmaları halinde veya meşru savunma yapmak zorunda kaldıkları durumlarda zor ve silah (kuvvet) kullanmaya yetkili olduğunu belirtir.³² Ancak bir üçüncü görüş de mevcuttur. Buna göre, meşru savunma bağlamında silah kullanılması hali saklı kalmak üzere, kolluğun silah kullanabileceği diğer durum veya durumların neden kaynaklanabileceği ile silah kullanma yetkisinin kaynağı birbirinden ayrılmalıdır. Zira, yakalama yetkisi bağlamında silah kullanma yetkisi de zor kullanma yetkisinin bir uzantısı biçiminde değerlendirilmelidir. Yani kolluk görevlileri kendilerine tanınan yakalama yetkisinin varlığından kaynaklanan bir silah kullanma yetkisine sahip değillerdir. Hatta yakalama yetkisinin kullanılması çoğu zaman silah kullanmayı da gerekli kılmaz.³³ Son görüş ışığında yakalama yetkisi kapsamında yakalama eyleminin doğasından dolayı bir zor kullanma yetkisinin mevcudiyetinden bahsetmek mümkündür ancak yakalama

³¹ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.283-284.

³² M. Bedri Eryılmaz, Ayhan Bozlak, “Hukukumuzda Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, **TBBD**, Sayı: 83, 2009, s.224.

³³ Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 83-84.

eyleminde silah kullanma yetkisinin bulunup bulunmadığı ayrıca belirtilmelidir.³⁴

AY m.17/4'te sayılan hallerin, ilk fıkra hükmü dışında değerlendirileceği belirtilmiştir. ³⁵ Bu, silah kullanma yetkisini aşacak biçimde açıkça insan öldürülmesine imkân veren bir düzenlemedir. Her ne kadar bu düzenleme AİHS lafzı ile uyumlu görünse de AİHM içtihatları³⁶ ile çelişki içindedir. Bu hüküm AİHM içtihatları dikkate alınarak, ölüm neticesinin ancak bilinmeyen veya öngörülemeyen bir netice olarak ortaya çıkması durumunda hukuka uygun sayılacağı şeklinde değiştirilmelidir.³⁷

Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne yapılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen Ek 2. Maddenin³⁸ iptaline ilişkin başvuruda verdiği karar da bu görüşü destekler niteliktedir:

*"... düzenlemeyle, "yaşam hakkı" demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olarak sınırlandırılmış, kolluk kuvvetlerine ölçüsüz ve bir zorunluluk olmadan "öldürme yetkisi" verilerek "yaşam hakkı"nın "özü"ne dokunulmuştur. Bu tür bir silah kullanma yetkisinin, "olağanüstü hal rejimleri"nde bile "hukuki" olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Çünkü, silah kullanılacak durumlar somutlaştırılmamış ve belirlenmemiştir."*³⁹

Anayasa m.17'deki hüküm bu kadar açıkça yaşam hakkına müdahale etmese dahi bu tür müdahalelerin kapısını açmaktadır.

III. KOLLUĞUN SİLAH KULLANMA UYGULAMASI

³⁴Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 84.

³⁵ 7.5.2004 tarihinde bu fıkroda yapılan düzenleme ile ölüm cezası istisnası kaldırılmıştır. 2004 öncesi uygulamada ölüm cezalarına ilişkin tafsilatlı bilgi için bkz. M. Semih Gemalmaz, **Türkiye'de Ölüm Cezası 1920-2000**, C. 1, İstanbul, 2001, 4 s.624 vd.

³⁶ Emsal AİHM Kararları için yerleşik bir içtihat olarak bkz.:Nachova ve diğerleri v. Bulgaristan, 6 Temmuz 2005(**Çevrimiçi**) <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-69630> , 26 Ocak 2017

³⁷ Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 87.

³⁸ **Ek 2. Madde:** *"Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda teslim ol emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk kuvveti görevlileri, failleri etkisiz kılmak amacıyla doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı aletli silah kullanmaya yetkilidirler."*

³⁹ AYMK, E. 1996/68, K.1991/1, RG. 19.01.2001, No: 24292 (**Çevrimiçi**)<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/9f7b3df0-e060-4c61-9dc8-f9e43a52adf4?excludeGereke=True&wordsOnly=False>, 26 Ocak 2017

Kolluğun silah kullanabileceği temel iki kategoriden bahsetmek mümkündür: direnmenin sona erdirilmesi ve yakalamanın gerçekleştirilmesi. Kolluğun silah kullanabileceği durumlar içinde meşru savunma hali de belirtilmiş olmakla birlikte bu durum belirtilmeseydi bile genel hükümlerden meşru savunma hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecekti.⁴⁰ PVSK m.16'ya 6638 sayılı kanunla yapılan ek fıkranın yeni bir silah kullanma durumu daha meydana getirdiği de belirtilmelidir. Buna göre: "(Ek: 27/3/2015-6638/4 md.) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde ..." silah kullanabileceği belirtilmiştir. Bu son hükme ilişkin yapılacak eleştiriler⁴¹ olmakla birlikte çalışmanın sınırları dışında kaldığı için değinilmeyecektir.

A. Direnmenin Sona Erdirilmesi

Burada kolluğun silah kullanabileceği ilk durum olarak direnmenin sona erdirilmesi bahsi irdelenecektir. Eski TCK döneminde m.260 kapsamında düzenlenen pasif direnme kavramı ayrıca incelenmeyecektir. 5237 sayılı TCK m.265'te anlamında direnme, aktif direnme olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim Yargıtay da m.265'te düzenlenen *Görevi Yaptırmamak İçin Direnme* suçunun maddi unsuru olarak cebir veya tehdit ile oluşacağına dair kararlar vermektedir.⁴²

PVSK m.16/7-b'deki düzenleme ışığında polisin silah kullanabilmesi için bedeni kuvvet ve maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş

---

⁴⁰ İçel v. d. , **Suç Teorisi**, s.128-129, dn. 102

⁴¹ Eleştiri için bkz. Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s.117'den naklen **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyelerinin "İç Güvenlik Paketi" İle İlgili Değerlendirmeleri**

⁴² "... cebir ve şiddetle mukavemette buldukları anlaşıldığından...": Y4CD.5223/9006, 07.11.2007, (**Kazancı İçtihat Bankası**); Y4CD. 3842/5753, 19.06.2007 (**Kazancı İçtihat Bankası**).

karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde silah kullanmasına cevaz verildiği görülmektedir.⁴³

Kanun maddesinde belirli bir sraya riayeten kullanılabilir bir zor derecelendirmesinden bahsedilmiştir. Bu zor kullanma kademelerini tayin eden madde ışığında denebilir ki kolluğun silah kullanımı için bir kademelikten bahsetmek gerekir. Burada “kademelik” şüphesiz ki “ölçülülük” ilkesi ile birlikte uygulanmalıdır. Bu bağlamda *direnişi kırmak amacıyla ve direnişi kırarak ölçüde* vurgusu önemlidir. Bu durumda kolluğun bazen direnişle ölçülü bir silah bulmasının mümkün olmaması gibi, bazen de silah kullanma yetkisinin hiç doğmadığından bahsetmek gerekecektir. “Örneğin bir sivil toplum kuruluşu adına eylem yapmak için kendini otoyola zincirleyen bir aktivistin pasif direniş içinde olduğu söylenebilir. Bu durumda müdahale eden kolluk görevlisinin zor kullanma yetkisi doğmaktadır. Bedeni güç ve maddi güç kullanarak direnişi kırmakta başarısız olan kolluk için kanunen, silah kullanabilir şeklinde bir yetki tesis edilmiş olsa da, bu durumda kolluğun silah kullanma yetkisini ölçülü olarak kullanamamasının mümkün olmadığı için kullanmaması gerektiğinden değil; silah kullanma yetkisinin hiç doğmadığından bahsetmek daha doğru olacaktır.”⁴⁴

Yine burada yapılması gereken bir ayırım aktif direniş ve saldırı ayırımıdır. Zira burada kolluğun müdahalesinin direnişi kırmak amacıyla mı meşru savunma amacıyla mı yapıldığına dair bir ayırma gidilmesi için söz konusu ayırımın yapılması gerekmektedir. Bu ayırım da ölçülülüğün yorumlanması açısından bir ehemmiyet kazanmaktadır.

---

⁴³ “... öncelikle kolluk kuvvetleri, silahı "en son araç" olarak kullanabilmelidir. Ancak diğer zorlama tedbirlerinin kolluğun kendisine verilen görevleri yerine getirmesinde yetersiz kalması ve son çare olarak silah kullanılmasının zorunlu olduğunun "açıkça anlaşılması durumunda" yani, "kademeli" olarak silah kullanılabilir. Ancak bu da yetmez. Bu koşulların oluşması durumunda silah kullanılabilirse de, bu yetkinin kullanılmasında da "ölçülü" olunmalı ve mukavemet ve tehdidin gerektirdiği ölçüde silah kullanılmalıdır. Hafif bir yaralama, örneğin ayağa ya da ateş açılarak etkisiz bırakılabilecek fail ya da şüphelinin yaşamsal organlarına ateş edilmemelidir. Bu anlamda da bir "kademelik" demokratik hukuk devletinin gereğidir.”: AYMK, E. 1996/68, K.1991/1, RG. 19.01.2001, No: 24292 (**Çevrimiçi**)<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/9f7b3df0-e060-4c61-9dc8-f9e43a52adf4?excludeGerekce=True&wordsOnly=False> , 26 Ocak 2017.

⁴⁴ Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 101.

“Kolluğa karşı gerçekleştirilen cebir içeren hareketin aktif direnme mi yoksa saldırı mı teşkil ettiğinin tespiti bakımından göz önüne alınması gereken husus hareketin zamansal açıdan önceliğinin belirlenmesidir. Bu öncelik kolluk görevlisinin görevini yapmaya başlama anı esas alınarak tespit edilecektir. Eğer ki kolluk görevlisinin görevini yerine getirecek hareketi gerçekleştirmesinden sonra kişi tarafından cebir kapsamında sayılabilecek bir hareket gerçekleştirilirse bu durumda bu direniş olarak kabul edilmeli; ancak kolluğun görevini yerine getirmesi bakımından gerçekleşecek harekete dair herhangi bir bulgu olmaksızın cebir niteliğindeki davranış gerçekleşmiş ise bu meşru savunma bağlamında saldırı olarak nitelendirilmelidir.”⁴⁵

Netice olarak kolluk, direnmeyi sona erdirmek için kanunda belirtilen silsile ile silah kullanabilecektir. Bertaraf etmeye çalıştığı direnme ile kullandığı silah arasında bir orantısızlık varsa bir suçun işlendiği gündeme gelecektir.

B. Yakalamanın Gerçekleştirilmesi

Kolluğun silah kullanma yetkisinin bulunduğu bir başka durum yakalamanın gerçekleştirilmesi durumudur. AY m.19’a göre:

“...Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir...”

AİHS m.5’te *Özgürlük ve Güvenlik Hakkı* başlığıyla yapılan düzenleme bir istisna dışında AY m.19 ile paralellik arz etmektedir. Söz konusu istisna AİHS m.5’in 1. fıkrasının c. bendinde şöyle belirtilmiştir:

“...c)Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere...”

---

⁴⁵Kelep Pekmez, **A.g.e**, s. 105.

Buna göre yakalama ancak adli merci önüne çıkarılmak üzere ve amacıyla yapılabilir.⁴⁶

Kişinin yakalanması, Türk hukuk mevzuatına göre hakkında tutuklama, gözaltına alınma, zorla getirilme kararının ya da hakkında yakalama emrinin verilmiş olmasına bağlıdır. Bu hallerdedir ki silah kullanma yetkisinin gündeme gelmesinden söz edilebilir. Tabii ki silah kullanmayla ulaşılmak istenen amaç gerçekleştiğinde silah kullanımı sona erdirilmelidir.⁴⁷

C. Silah Kullanma Yetkisinin Uygulanma Koşulları

AİHM içtihatları ve paralelinde gelişmeye devam eden AYM Bireysel Başvuru kararları ışığında bu koşullar açısından en başta denilebilir ki son çare olmadığı müddetçe silaha başvurma açısından uygulanma koşulunun meydana geldiği söylenemez. Kullanılabilecek bütün bedeni ve maddi gücün kullanılması yanında müdahaleye konu fiil ile kesinlikle orantılı olmalıdır.⁴⁸ Nitekim bir AYM kararında da “kamu düzenini sağlamakla yükümlü polisin, olayı başka türlü engelleme olanağı kalmadığında, son çare olarak zora başvurusunun Anayasa ile bağdaşmadığı da söylenemez.”⁴⁹ denilmek suretiyle son çare olması durumunda silah kullanmanın meşru kabul edileceği belirtilmiştir.

Burada kaçma durumuna ilişkin bir hususun belirtilmesi ehemmiyet söz konusudur. Bedeni kuvvet ve maddi kuvvetin kullanılması neticesinde kırılmayan ve pasif direniş olarak nitelenen kaçma durumunda polisin, kaçan kişinin başka türlü ele geçirilme imkanı bulunmadığı takdirde silah kullanma yoluna müracaat edilebileceğinin kabulü gerekmektedir.⁵⁰

---

⁴⁶Bu konuda tafsilatlı bilgi için bkz. Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 106 vd.

⁴⁷ Tezcan/ Erdem/ Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s.150.

⁴⁸ Eryılmaz/Bozlak, “**Zor ve Silah Kullanma Yetkisi**”, s.248 Ayrıca bu yönde her ne kadar azınlık görüşü olarak kalmış olsa da önemli bir değerlendirme olarak bkz.: Y1CD, 5248/6085, 10.12.2015.

⁴⁹ AYMK, 8/27, 26.11.1986
(Çevrimiçi)<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/a941ca57-4abb-4226-9308-42fe0a147c8e?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, 26 Ocak 2017.

⁵⁰ Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 128.

Bir başka koşul olarak orantılılıktan bahsetmek yerinde olacaktır. Orantılılık ilkesi hem amaç hem de araç bağlamında değerlendirilmelidir. Bu durumda örneğin kırılmak istenen aktif direnişin özelliğine göre araç orantılılığından bahsedilebilecekken, silah kullanmakla elde edilecek faydanın silah kullanmakla ihlal edilen hakla orantılı olması gerekmektedir.⁵¹ Orantılılık bakımından direnişin kırılması veya yakalamanın gerçekleşmesi dışında bir amacın gözetilmesi kesinlikle söz konusu olmamalıdır.⁵²

Orantılılık ilkesinin esnetilmesine ilişkin durum bir AYM kararında: “...”zorunluluk” yerini “keyfilige” bırakmıştır.”⁵³ Şeklinde değerlendirilmiştir ki bu değerlendirme oldukça isabetlidir.

D. Silah Kullanma Yetkisinde Sınırın Aşılması ve Hata Halleri

Silah kullanma yetkisinde sınırın aşılması, akla ilk olarak TCK m.27 düzenlemesini getirmektedir. Burada da sınırın kast olmaksızın aşılması ile mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan aşılması durumları dikkatle ayırt edilmelidir.

Zira kasten öldürme, ancak kanunun verdiği yetkiye dayanarak gerçekleşmiş ise, hukuka aykırı değildir. Bu bağlamda silah kullanma yetkisi kademeli olarak artan oranda bedeni güç, maddi güç ve yasal koşulları gerçekleştiğinde her türlü silah kullanma yetkisini içerir.⁵⁴

TCK m.27 bağlamında bir değerlendirme bir polis memurunun PVSK m.16'dan aldığı yetki neticesinde meydana gelen ve suç olarak nitelenen bir fiil için yapılır ise şüphe yok ki somut olayın gerekleri ile birlikte, memurun tecrübesi, mesleğini kolluk kapsamında sürdürmesi hali gibi kıstaslar

---

⁵¹Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2013, s.149; Bahri Öztürk/ Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2005, s.136 Eryılmaz/Bozlak, “Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, s.248.

⁵² Koca, Üzülmaz, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.263; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.295.

⁵³ AYMK, E. 1996/68, K.1991/1, RG. 19.01.2001, No: 24292 (**Çevrimiçi**)<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/9f7b3df0-e060-4c61-9dc8-f9e43a52adf4?excludeGerekce=True&wordsOnly=False> , 26 Ocak 2017.

⁵⁴Tezcan v.d., **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, s.149.

dikkate alınmalıdır.⁵⁵ Yine bu tip adli vakalarda polisin tecrübesine güvenerek hareket etmesi akla oldukça yatkın gelmekte ve bu durumda bilinçli taksir ve beraberinde olası kast değerlendirmesinin de gündeme geleceği akla gelmektedir.⁵⁶

Yine kolluğun kişinin işlediği fiil konusunda veya silah kullanma yetkisinin doğduğu konusunda hataya düşme halleri de gündeme gelebilecektir. Bu durum da tamamen somut olay özelinde incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken bir durumdur.

Sınırın aşılması durumu söz konusu olduğu takdirde zor kullanmada sınırın aşılması hükmünün yaptığı atıf nedeniyle kasten yaralama suçunun hükümleri uygulanacaktır.⁵⁷ Burada kanunda ölüm neticesinin gerçekleşmesi durumu ayrıca düzenlenmemiş olduğu için, bu durum genel hükümlere göre çözümlenmelidir.⁵⁸

---

⁵⁵ Bu yönde karar için bkz.: "...13 yıllık tecrübeli bir polis memuru olup.." YCGK. 1-840/214, 05.06.2013. (Çevrimiçi) <https://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet> , 26 Ocak 2017.

⁵⁶ Kelep/Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, s. 142-143.

⁵⁷ Koca/ Üzülmöz, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.263, dn. 723.

⁵⁸ Centel/ Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s.126.

SONUÇ

Kolluğun silah kullanma yetkisi pek çok temel hakka ilişkin ihlali ihtiva edebilecek bir yetki olduğu için, özellikle yaşam hakkına ilişkin ihlal ihtimali üzerinden düşünüldüğünde “zorunluluk” “orantılılık” “elverişlilik” kısaca “ölçülülük” ilkelerine bağlı kalınarak kullanılması gerektiği ifade edilmelidir.

Kolluğun görevinin zorluğu dikkate alındığında silah kullanma yetkisinin bulunması gerektiği açıktır. Ancak gözden kaçmaması gereken durum yetkinin sorumluluğu da bir arada getireceğidir. Bu bağlamda ölçülülük ilkesinin gerekliliği sadece vatandaş için değil aynı zamanda yetkiyi kullanan kolluk bakımından da elzemiyyet taşımaktadır. Aksi takdirde sorumluluğun aşırı derecede artacağı belirtilmelidir.

Çalışmada Kolluğun silah kullanma yetkisi pek çok temel hakka ilişkin ihlali ihtiva edebilecek bir yetki olduğu için, özellikle yaşam hakkına ilişkin ihlal ihtimali üzerinden düşünüldüğünde “zorunluluk” “orantılılık” “elverişlilik” kısaca “ölçülülük” ilkelerine bağlı kalınarak kullanılması gerektiği ifade edilmelidir.

Kolluğun görevinin zorluğu dikkate alındığında silah kullanma yetkisinin bulunması gerektiği açıktır. Ancak gözden kaçmaması gereken durum yetkinin sorumluluğu da bir arada getireceğidir. Bu bağlamda ölçülülük ilkesinin gerekliliği sadece vatandaş için değil aynı zamanda yetkiyi kullanan kolluk bakımından da elzemiyyet taşımaktadır. Aksi takdirde sorumluluğun aşırı derecede artacağı belirtilmelidir.

Her ne kadar mevzuat düzenlemesinde ateşli silahlar kastedilmiş olsa da özellikle mahkeme içtihatları ışığında silahın, ateşli olmayan silahları da kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği ortadadır.

Bu şekilde yorum yapılması da demokratik çağdaş toplum düzeyinin bir gereği olarak değerlendirilmelidir. Demokratik çağdaş toplum kavramının isabetliliğine ilişkin bir değerlendirmeden kaçınarak AIHM kararlarının mahkemelerimiz kararları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak değerlendirme bu yönde yapılmalıdır.

Yine bu yetkinin kullanımında ihlal edilmemesi gereken bir unsur AİHM uygulamasıdır. Bu bağlamda AİHM'nin sadece AİHS m. 2 kapsamında yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğine bakmadığı kolluk müdahalesinin planlanma safhasını da göz önünde bulundurduğu belirtilmelidir.

Bu bağlamda kolluğun silah kullanma yetkisi dendiğinde uygulamada sadece silah kullanımı gündeme alınarak dar bir değerlendirme yapılamayacağına göre teorik çalışmalarda da bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Netice olarak özetle denebilir ki hukuk veya devlet felsefesi bağlamında devlet birey ilişkilerinin somut ve belki en önemli uzantısı olarak devletin vatandaşının hayat hakkına müdahalesi neticesini doğurabilecek bir faaliyet olarak kolluk faaliyetinin ve çalışma özelinde zor ve silah kullanma yetkisinin net bir biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Devletin güvenilirliği ve belirlilik prensibinin bir neticesi olarak bu netlik ehemmiyet arz etmektedir.

Denebilir ki silah kullanma yetkisi bakımından bu yetkinin kullanılmasının “son çare olması” ve “orantılı olması” kıstasları ehemmiyet arz etmektedir. Ancak tabii ki bu yetkiyi kullanan kolluk görevlisinin de aynı zamanda bir birey olduğu göz önünde bulundurulurken her somut olayda ayrı değerlendirme yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet / Yenidünya, A. Caner: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016
- Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet / Yenidünya, A. Caner: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016
- Centel, Nur/ Zafer, Hamide: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2011
- Centel, Nur/ Zafer, Hamide: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2011
- Demirbaş, Timur: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin, 2009
- Demirel, Muhammed: **Amirin Emri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014
- Duralı, Teoman: **Aklın Anatomisi: Salt Aklın Eleştirisinin Teşrihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2010
- Elias, Norbert: “Şiddet ve Medeniyet: Fiziki Şiddet Üzerindeki Devletin Tekeli ve Bunun İhlali”, **Sivil Toplum ve Devlet: Avrupa’da Yeni Yaklaşım**, Derleyen: John Keane, Çeviren: Erkan Akın, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1993
- Eryılmaz, M.Bedri/ Bozlak Ayhan: “Hukukumuzda Zor ve Silah Kullanma Yetkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.83, 2009, s.223-277
- Gemalmaz, M.Semih: **Türkiye’de Ölüm Cezası (1920-2000)**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001
- Giritli, İsmet/ Bilgen, Pertev/ Akgüner, Tayfun/ Berk, Kahraman: **İdare Hukuku**, İstanbul, Der Yayınevi, 2015
- Gözler, Kemal: **İdare Hukuku**, Bursa, Ekin Kitabevi, 2003
- Gözübüyük, Şeref/ Tan, Turgut: **İdare Hukuku Genel Esaslar**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2014
- Gürler, Sercan: **Hukuka İtaat Yükümlülüğü ve Sınırları**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2011
- İçel, Kayıhan/ Özgenç, İzzet/ Sözüer, Adem/ Mahmutoglu, Fatih Selami/ Ünver, Yener: **Suç Teorisi** , 2. Kitap, İstanbul, Sebat, 1999
- Kelep Pekmez, Tuba: **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015

- Kelsen, Hans: **Saf Hukuk Kuramı**, Çeviren: Ertuğrul Uzun, Nora Kitap, 2016
- Koca, Mahmut/ Üzülmüş, İlhan: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin, 2013
- Oğurlu, Yücel: Karşılaştırmalı **İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara, Seçkin, 2002
- Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Ankara, Seçkin, 2005
- Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin, 2008
- Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, Murat: **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2013
- Ünver, Yener/ Hakeri, Hakan: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012
- Weber, Max: **Sosyoloji Yazıları**, Çeviren: Taha Parla, İstanbul, İletişim Yayınları, 2004

Elektronik Kaynaklar

<http://hukuk.istanbul.edu.tr/idarehukuku/wp-content/uploads/2014/11/IDARI-ISLEMLER.pdf>

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/9f7b3df0-e060-4c61-9dc8-f9e43a52adf4?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/d6dfc986-309c-4d48-8e96-83a0d65fca5b?wordsOnly=False>

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114899>

<https://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/DokGosterMainServlet?dokumanId=6dQp1E3JJN2TqHn5HwZgd7pMO1SCD0Le%2BRwsNJGzcYM%2Fa%2B6gU8dOQaq%2FfBdKB2erHWy%2F1ZgeGwFpx%2FOuw%2BIaqJ76gibo1Nv4%2FjGhhU6ZmdKOSm%2B8wUMQRHNBp6gErKihKKo9if%2F6Teju8RscJYEY0Q%3D%3D&aranan=&dokumanTuru=YARGITAYKARARI>